



## **TEMETETLEN HOLTAK - IGAZSÁG ÉS IRGALOM**

**Haimón és Kreón – drámai konfliktusa és a görög hübrisz**

KAR

Boldogok, kiket nem látogat meg életükben sorscsapás,  
Mert akiknek isten rázza meg palotáját,  
Nemzedékről nemzedékre kúszik házukban a romlás,  
Mint hullám a tengeren,  
Hogyha thrák szelek zavarják  
S felkavarják végigfutva rajta, a mélységeket,  
Mély örvényből hömpölygetve  
Sós és szennyes áradást,  
S zúg a szélcsapkodta, hullámverte partok sóhaja.

Ősidőkből száll a Labdakidák házára szemünk előtt  
Holt apákról, kik nem menthették fel ivadéukat,  
Szenvedésre szenvedés, így mérte rá valamely isten,  
És nincsen feloldozás.  
Most a legvégső gyökerre,  
Mely még Oidipusz házának új, derűs tavaszt ígért,  
Vérszomjas sarlót emelnek  
Alvilági istenek,  
Tőlük jött e lélekrontó, észt megbontó örület.

Hol van Zeus, te szent erőddel  
Mégmérkőzni büszke férfi?  
Mert a mindent ellankasztó álom sem bénítja meg.  
Hónapok szünetlenül  
Jönnek, mennek, ám időtlen  
Olümposzi ragyogásban  
Vagy nem vénülő király.  
Tegnapon s a holnapon  
És a messze eljövendőn  
Egy a törvény: nincs halandó,  
Ki az életet baj nélkül éli végig, bárhol él.

Messze jár a jó reménység,  
Embernek gyakorta áldás,  
Ámde gyakran könnyelmű vágyakkal hálójába csal,  
S addig észre sem veszik,  
Míg parázsra lép a lábuk.  
Aki mondta, bölcsen mondta,  
S mint igaz szó szállt reánk,  
Hogy a rosszat érzi jónak  
Az, kinek lelkét az isten  
Úzi pusztulás felé,  
Ámde baj nélkül csak kurta percek fog élni az.

Jön Haimón

De jön épp Haimón, gyermekeid  
Közt a legifjabb. Hallotta talán már  
Mátkája, Antigoné  
Sorsát, s a kijátszott  
Szerelmet siratja el ő is?

KREÓN

(a karhoz) Minden jósnál jobban megtudjuk ezt hamar,

Haimónhoz

Fiam, csak nem haraggal jössz atyád elé,  
Választottadra mért ítéletem miatt?  
Ha bármit is kell tennem, hű fiam maradsz?

HAIMÓN

Apám, tiéd vagyok, te tűzöl célt elé,  
S tanácsaid követni mindig kész vagyok.  
Mert nincs szerelmi frigy, mit többre tartanék,  
Mint azt, hogy életem vezesd jószágosan.

KREÓN

Így is kell mindig érezned, fiam, s apád  
Szándékát minden másnál többre tartanod,  
Azért imádkoznak méltán a férfiak,  
Hogy engedelmes gyermeket neveljenek,  
Ki szembenéz ellenfelükkel, s tiszteli  
Atyjának jó barátait sajátjaként.  
De az, ki engedetlen gyermeket nevel,  
Csak bajt idéz saját fejére, s evvel is  
Ellenfelének gúnykacajra nyújt okot.  
Ó, gyermekem, ne add el józanságodat  
Asszony szerelméért, de védj eszedbe jól,  
Hogy még az ölelése is fagyot lehel,  
Ha rossz asszonnyal osztottad meg ágyadat.  
A legnagyobb sebet gonosz barát üti.  
Köpj hát utána, s küldd mint ellenségedet  
Hádészba ezt a lányt, keressen férjet ott.  
Kézem között bizonyosság arra van, hogy ő  
Ellenszegült, egész városban egymaga.  
A nép hazugságon ne fogjon engemet,  
Inkább haljon meg ő, Zeuszt, törzse istenét  
Hívhatja már. Ha tűröm, azt, hogy egy rokon  
A rendet bontsa, mit mer az, ki távol áll?  
Ki helyt tud állni férfimódra otthon is,  
Igazságosnak az s csak az mutatkozik

A város életében is. Megbízom én  
Az oly parancsnokban, ki szót fogadni tud,  
S ha kormány mellé rendelik, s körötte zúg  
Dárdák esője bár, szilárdan áll helyén.  
Törvényt ki sérti s méghozzá szándékosan,  
Vagy azt gondolja, hogy parancsolhat nekünk,  
Az én helyeslésemmel nem találkozik.  
Akit királlyá tett a nép, követni kell  
Minden szavát, legyen jogos, vagy jogtalan.  
Mert fejtelenségnél nincs nagyobb veszély,  
A városok pusztulnak, házak általa  
Dőlnek romokba, és baráti fegyverek  
Kicsorbulnak. De hogyha elvállalt a nép  
Fegyelmező hatalmat, az megmentheti,  
Ezért meg kell a város rendjét védeni,  
S hogy asszonykéz megbontsa, hagyni nem szabad,  
Ha meg kell lenni, győzzenek le férfiak,  
De asszony rabjának ne mondjanak soha!

#### KARVEZETŐ

Nekünk, ha meg nem lopta értelmünk a kor,  
Tetszett minden szavad, bölcsen beszélsz, király.

#### HAIMÓN

Atyám, az emberész az istentől való,  
S ennél nagyobb kincset képzelni sem tudok.  
Hogy tán beszédedben hibát találok én,  
Nem mondhatom, s nem is szeretném mondani.  
De felmerülhet másban is jó gondolat.  
S nekem talán előnyöm az, hogy láthatom,  
Mit is cselekszik és miket beszél a nép.  
Mivel tekintetedtől fél a nép fia,  
Nem mondja, mit te nem szeretsz meghallani.  
De én homályban élek, és kihallgatom,  
Hogyan siratja már a város ezt a lányt,  
Ki bár a legjobb minden asszonyok között,  
Dicső tetteért rútul kell meghalnia.  
Hisz édes testvérét temette el, mikor  
Véres csatában elbukott, s nem hagyta, hogy  
Szétmarcangolja dögmadar s falánk ebek.  
Ily tetteért arany jutalmat érdemel -  
Mondják a némaságot meg-megtörve már.  
Atyám, kísérje jó szerencse lépteid,  
Ennél nincsen számomra semmi fontosabb.  
Fiúnak atyja boldogságánál van-é  
Nagyobb öröm, s ennek, ha boldogul fia?

Csak bár egyetlen elvedről tennél le már,  
Hogy más okos beszédét meg se hallgatod,  
Mert az, ki mindig csak saját eszére ad,  
S úgy véli, másnak nyelve sincs és lelke sincs,  
Üresfejűnek gyakran az mutatkozik,  
Bölcs ember az, ki másoktól tanulni tud,  
És semmi hűrt meg nem feszít túlságosan.  
Megláthatod, ha jó a téli áradás,  
A hajlékony fa el nem veszi ágait,  
A másik nem hajlik, s tövestül pusztul el.  
Vagy nézz vihartól vert hajót, a túl erős  
Deszkázat el nem enged, ez fordítja fel,  
S úgy imbolyog a pusztulás felé.  
Engedj a jó tanácsnak, és másíts a szón.  
Ha véleményemet, habár ifjabb vagyok,  
Elmondanom szabad: legjobbnak tartanám,  
Ha már mindentudónak születne meg  
Az ember, ám ha nincsen így, mert nincsen így,  
Jó még az is, ha más szavára hallgatunk.

#### KARVEZETŐ

Uram király, mindketten jól beszéltek,  
Hallgass reá, s ő is hallgatni fog reád.

#### KREÓN

Csak nem fogunk öreg korunkra még ilyen  
Ifju legénykétől tanulni bármit is?

#### HAIMÓN

Semmit, mi helytelen. Ha ifjú is vagyok,  
Korom ne nézd, inkább a szót, magát tekintsd.

#### KREÓN

A rendbontók ügyében mersz emelni szót?

#### HAIMÓN

Gonosztevők mellé evvel sem álltam én.

#### KREÓN

Gonosztevőnek nem mutatkozott e lány?

#### HAIMÓN

A nép a városban nem ezt rebesgeti.

#### KREÓN

Talán a nép határoz abban, mit tegyek?

HAIMÓN

Hogy ez mily éretlen beszéd, nem látod át?

KREÓN

E föld királya más, vagy én uralkodom?

HAIMÓN

Nem város az, mi egy ember tulajdona.

KREÓN

Kié a város? Nem királya birtoka?

HAIMÓN

Ám akkor légy király a puszta föld felett.

KREÓN

Nyilvánvaló: a nő pártjára állt ez itt.

HAIMÓN

Akkor te nő vagy, mert én csak rád gondolok.

KREÓN

Gonosz fiú, atyáddal perbe szállni mersz?

HAIMÓN

Mert látnom kell, hogy jogtalanságot teszel.

KREÓN

Tekintélyem megóvni volna jogtalan?

HAIMÓN

Az istenek tekintélyét sérted vele!

KREÓN

Gyalázatos beszéd, a nő hálózta be!

HAIMÓN

De én gonosztett hálójába nem jutok.

KREÓN

Hiszen minden szavad csak őérette van.

HAIMÓN

Érted s értem s a síri istenek miatt.

KREÓN

Asszony bolondja, csak nekem ne hízelegj!

HAIMÓN

Te csak beszélsz s mást meghallgatni sem kívánsz?

KREÓN

Nem éred el, hogy éljen s hitvesed legyen.

HAIMÓN

Mást is megöl halála, hogyha meghal ő.

KREÓN

Még fenyegetni mersz te engem, szemtelen?

HAIMÓN

Ennek nem szemtelenség ellentmondani?

KREÓN

Ebből is sírva fogsz kijózanodni még.

HAIMÓN

Apám ne volnál, mondanám, hogy nincs eszed.

KREÓN

Igen? Hát esküszöm, te nem soká örülsz,  
Hogy így gyalázhatsz engemet büntetlenül.

A szolgálkhoz

Hozzatok hát a gyűlölt nőszemélyt ide,  
Haljon meg itt mindjárt, a vőlegény előtt!

HAIMÓN

Nem, nem, ne képzeld, hogy szemem láttára fog  
Meghalni ő! Hanem szemed se látja már  
Az én arcom többé, keress barátokat  
Akik hajlandók túrni őrijöngésedet. (El)

KARVEZETŐ

Fiad vad indulatban ment el, ó király.  
S az ő korában ez veszélyes is lehet.

KREÓN

Tehet s gondolhat már emberfelettit is,  
A két leány sorsát nem változtatja meg.

KARVEZETŐ

Hát mind a két leánynak meg kell halnia?

KREÓN

Az ártatlannak nem, valóban jól beszélsz.

KARVEZETŐ

S milyen halálra szántad azt a másikat?

KREÓN

Embernemjárta pusztaságba elviszem,  
És ott a szirtodúba zárom élve őt,  
S melléje ételt éppen annyit tétetek,  
Hogy városunk a vér bűnétől ment legyen,  
Ott kérje Hádészt - mert az istenek közül  
Csak őt szolgálta - hogy megmentse életét,  
S ha nem, hát megtanulja végre, hogy milyen  
Hiába volt mindig Hádészt szolgálnia. (El).

KAR

Erósz, te legyőzhetetlen,  
Erósz, ki a zsákmányodnak esel.  
Ki a lányka szelíd arcán  
Lelsz pihenőt,  
Bejárod a tengereket, s a paraszti tanyákat,  
És meg nem menekülhet előled  
Isten se, halandó sem, s az eszét vesztette el az, kit elérsz.

Igazszívű embereket te  
A bűn gyalázatába viszel,  
Te most e családban a békét  
Megzavarod,  
Hogy győzzön a vágy, mit a lány szeme kelt, szerelmet ígérve,  
S az örök törvény trónjára felüljön,  
Így játszik, mert nincs ki legyőzze, az isteni Aphrodité.

De már magam is áthágom a törvényt,  
Mikor ezt látom, mert nem tudom  
Feltartani többé könnyeimet,  
Látván, hogy a minden élő közös  
Nászágya felé megy Antigoné.



**SZOPHOKLÉSZ - ANTIGONÉ (részlet)**

<http://mek.oszk.hu/00500/00500/00500.htm>